Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 12. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 18-го СІЧНЯ 1957. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 18, 1957. No. 12. VOL. LXIV.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАПРОПОНУВАВ БЮДЖЕТ В СУМІ 71.8 БІЛЬЙОНА

ПРИБУТКИ ЗАПРОЄКТОВАНІ В СУМІ 73,620,000,000 ДОЛЯРІВ, А НАДВИШКА В СУМІ 1,813,000,000 ДОЛЯРІВ; ГОМФРІ ПРОТИ ЗБІЛЬШЕННЯ ФЕДЕРАЛЬНИХ ВИДАТКІВ, БО ЦЕ ПРИЧИНЯЄТЬСЯ ДО ЗБІЛЬШЕННЯ ІНФЛЯЦІЇ; НЕМАЄ ВИГЛЯДІВ НА ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер запропонував Конґресові ухвалити бюджет на фінансовий рік, який починається 1-го липня 1957 р. в сумі 71,807,000,000 долярів. Це буде найбільший бюджет в історії ЗДА під час миру, якщо його в тій сумі прийме Конґрес. Секретар скарбу Джордж М. Гомфрі заявив, що, хоч він і не резиґнує з свого становища, то противиться збільшенню федеральних видатків, бо це збільшує інфляційні тенденції в економіці цісі країни, а інфляцію треба поборювати всіми способами. Гомфрі заявив, що буде вдоволений, коли Конґресові вдасться зменшити видатки федеральної скарбниці. Якщо не вдасться зменшити федеральних видатків, заявив Гомфрі, і якщо не приступимо до зменшування податків, то країна статиме перед депресією, яка здивує всіх. Президент пропонує в своєму проєкті бюджету на 1958 рік збільшити федеральні видатки на суму майже трьох більйонів долярів. Але Айзенгавер сподівається, що бюджет не буде дефіцитовий, бо зріст продукції збільшить прибутки в сумі 1,813,000,000 долярів бо прибутки становитимуть — 73,620,000,000 долярів. Та запропонований Президентом бюджет буде на 1,700,000,000 долярів більший — бо треба буде видати ще на будову шляхів 1,700,000,000 долярів, і видатки федерального уряду в дійсності виносили б в 1958 році 73,500,000,000 долярів. (Видатки на будову шляхів не входять до федерального бюджету, — вони належать до окремого фонду). Президент обороняє запропонований бюджет тим, що треба збільшити видатки на оборону країни, щоб можна було тримати оборонні сили країни на відповідній висоті внаслідок того, що світова криза загострюється. — Хоч Президент проєктує збільшити федеральні видатки, то в своєму бюджетовому зверненні він закликає і підприємців і світ праці, щоб не думали про збільшення цін і платень, щоб не допустити до інфляції валюти. Досі небувала заява секретаря скарбу про те, що треба в Конґресі зменшити видатки, не вияснює, в якій позиції треба б зменшувати федеральні видатки. І Президент і Гомфрі виключають зменшувати податки в фінансовому році 1958. Директор бюджету Персівал Ф. Брандейдж заявив, що збільшений федеральний бюджет буде збільшений і в дальших роках. Прибутки в новому бюджеті запропоновані в сумі 73,620,000,000 долярів. Прибутки з особистих податків мають дати 41 більйонів долярів; прибутки з податків від корпорацій —22 більйони; з податків від продажу — 11,071,000,000 долярів; з реальностей і подарунків — 1,475,000,000; від наймання — 8,420,000,000; від мит — 800,000,000 долярів; решта прибутків має прийти з інших позицій. Видатки мають іти на такі цілі. — На оборону в найширшому розумінні цього слова (і допомога закордонові) — 43,335,000,000 долярів; на внутрішні справи і фінанси — 2,444,000,000; на ветеранів — 5,027,000,000; на добродійні цілі і світ праці—3,538,000,000; на торгівлю і будову домів — 1,748,000,000; на федеральний уряд — 1,451,000,000; на відсотки від державного заборгування — 7,360,000,000; решта видатків піде на інші бюджетові позиції. Всі видатки мають виносити 71,807,000,000 долярів, а надвишка в бюджеті — 1,813,000,000 долярів.

На кожний бюджетовий доляр мають прийти прибутки з таких фондів: 51 цент з індивідуальних податків, 29 центів з податків від корпорацій, 12 центів із податків від продажу товарів і 8 центів із мита та інших прибутків. У видатках на кожний доляр складатимуться такі видачі: 59 центів на оборону країни в найширшому розумінні цього слова; 10 центів — на відсотки від заборгування; 7 центів — на ветеранів; 7 центів — на рільництво, і решта на інші видатки федеральної скарбниці. В бюджеті Президент домагається збільшити видатки на оборону і на рільництво і просить продовжити дотеперішні податки від корпорацій і продажу товарів ще на один рік. Збільшено видатки і на продукцію атомової енергії та на допомогу закордонові. Конґрес поділений щодо оцінки запропонованого Президентом бюджету: одні конґресмени хвалять уряд, а інші заявляють, що треба буде зменшити федеральні видатки.

ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ В НЮ ЙОРКУ

Як уже повідомлено минулого понеділка, 14-го січня, посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер проголосив врочисто день 22-го січня Українським Днем у цій метрополії світу, відзначаючи цим роковини проголошення української державної Самостійности і Соборности в Києві 39 і 38 років тому. В урочистій церемонії того проголошення взяло участь понад 120 осіб, переважно представники місцевих українських парафій і організацій. На фото — фраґмент проголошення. В першому ряді (від ліва) стоять: всч. о. Інокентій Лотоцький, парох церкви св. Юра, всч. о. Микола Когут протоігумен ОО. Василіян, мґр. Роман Гуглевич, голова Комітету Об'єднаних Українських Організацій, посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер, адв. Степан Ярема, що був речником української делеґації, та п-ні Катерина Пелешок. Приявні були теж і представники українських православних парафій, всч. о. С. Гаюк з церкви св. Володимира та всч. о. протопресвітер Ананій Сагайдаківський з УПЦ при 21-ій вулиці. Був теж всч. о. Вол. Андрушків, парох української католицької церкви св. Духа з Бруклина та всч. о. Патрик Пащак з з церкви і школи св. Юра в Ню Йорку.

Конґрес дасть право Президентові вжити війська проти ком. аґресії на Сер. Сході

Вашинґтон. — „Доктрина Айзенгавера" знайшла підтримку в особі спікера Конґресу, старенького демократичного конґресмена Сейма Рейбирна. Він заявив, що Конґрес повинен швидко і рішуче дати право Президентові для вжиття військ проти всякої комуністичної аґресії в обширі Середнього Сходу. Але він висловився за те, щоби відділити справу перестороги проти Москви і її затій на Середньому Сході він фінансової сторінки „доктрини Айзенгавера", себто, щоб Конґрес вирішив справу вимаганих Президентом кредитів покищо у висоті $200,000,000, а згодом дальших $400,000,000 — коли вирішуватиметься взагалі дальшу поміч закордонові. Сейм Рейбирн заявився навіть за сильнішим підтриманням Президента в його праві диспонувати збройними силами, коли він уважатиме це за відповідне, а саме, щоб таке уповажнення для Президента схопити не в резолюції чи заяві Конґресу, а окремому законі. Рейбирн підкреслив, що він не є проти фінансової частини резолюції, яку Президент предложив Конґресові, де схоплена його докрина, а тільки не хотів би вирішувати цісі справи занадто швидко.

Шіверс найменував нового сенатора ЗДА

Остін, Тексас. — Губернатор стейту Тексас Аллен Шіверс найменував 58-річного Вільяма А. Блеклі на сенатора ЗДА на місце Прайса Деніела, який має обійняти пост губернатора. Губернатор Шіверс ще перед залишенням свого становища мав право найменувати нового сенатора, який міг би передати контролю в Сенаті республіканцям, якщо тільки схотів би голосувати з ними. В Сенаті демократи мають 49, а республіканці 47 голосів, коли б новий тексаський сенатор Блеклі ішов разом із республіканцями, тоді віце-президент Ричард М. Ніксон мав би право голосувати, бо відношення голосів було б 48 до 48. Сам Блеклі відмовився виявити, як буде голосувати в Сенаті. Він є демократом, але підтримує президента Айзенгавера, подібно як і губернатор Шіверс. Та Блеклі підтримує також і Деніела і демократичного сенатора Линдона Джансона. Джансон заявив, що на його думку, Блеклі піде разом із демократами. Новий тексаський губернатор Деніел має зарядити вибори сенатора, які, згідно з законом, мусять відбутися між 60-им і 90-им днем після резиґнації давнішого сенатора. Сенатор Блеклі є власником паїв летунської лінії „Браніф", має тваринні фарми в Тексасі і Ню Мексіко, має прибутки з нафтових копалень та з інших підприємств. Блеклі заявив, що він і в Сенаті буде демократом, і тому немає виглядів на те, щоб він ішов із республіканцями.

Гомулка прийняв тезу Чу Ен-лая про „пролетарський інтернаціоналізм"

Варшава. — Наради прем'єра червоного Китаю Чу Ен-лая з провідниками польської компартії й уряду — Гомулкою, Циранкевічом та іншими закінчилися по п'ятьох днях проголошенням спільного комунікату, в якому польські комуністи зрезиґнували із своїх намагань вирватися з совєтського бльоку і діяти — за прикладом Юґославії — як незалежна комуністична партія і прийняли тезу Чу Ен-лая про конечність єдности і солідарности „пролетарського інтернаціоналізму", очолюваного Совєтським Союзом. Водночас із цим в комунікаті стверджено, що „взаємини між соціялістичними (значить комуністичними країнами, як суверенними і незалежними державами), мусять базуватися на принципах пошанування їхньої суверенности, невтрявання у внутрішні справи, рівности і спільних інтересів". В декларації висловлено підтримку для встановленого Москвою на Мадярщині „робітничо - селянського" уряду Кадара і його політики й осуджено З'єдинені Держави Америки за їхню політику „мілітарних бльоків" на Далекому Сході, озброювання Західньої Німеччини і за намагання „поневолити народи Середнього Сходу". — З Варшави Чу Ен-Лай поїхав до Будапешту і звідти зараз же на другий день до Москви.

Москва постачає Сирії ракетні літаки

Дамаск. — Коло 10 совєтських ракетних літаків типу МІГ-17 доставлено до Сирії впродовж останніх тижнів — стверджують понад усякий сумнів закордонні обсерватори в Сирії. Сирійські військові кола сподіваються прибуття дальших транспортів совєтської зброї різного типу, між іншим також дальших воєнних літаків. Очевидно, що кожний транспорт літаків і новітньої іншої зброї автоматично потягає з собою приїзд до Сирії цілого ряду совєтських старшин і підстаршин - інструкторів, техніків, „дорадників" і — шпигунів. Таким чином ці останні транспорти стали доказом, що Совєти не тільки не припинили реалізування давнього наміру, щоб на Близькому й Середньому Сході створити свій арсенал зброї, але реалізують його приспішеним темпом, — коментують західні дипломати й журналісти в столиці Сирії. Проте загально вважають, що осередком найближчого середньо - східнього „клопоту" не буде Сирія, а Йорданія, яка, зірвавши давніші тісні військові і господарські взаємини з Англією, старається заступити англійську фінансову допомогу допомогою від інших арабських країн. Однак тому, що покищо всі єгипетські обіцянки є тільки на папері і на словах, бо Єгипет сам переживає гостру господарську кризу, Йорданії грозить повне банкроцтво, що його могла б відвернути тільки допомога від Москви або Вашинґтону. А що на території Йорданії стоїть від кількох місяців сирійський гарнізон, то про-совєтські старшини Сирії стають поважним чинником і на терені Йорданії.

Англія пропонує заборонити далекосяжні підводні човни

Об'єднані Нації. — Англійський представник в Політичній Комісії Об'єднаних Націях, коммодор Аллен Нобл, зголосив в ході дебати над проблемою роззброєння конкретну пропозицію, щоб узяти під увагу можливості виеліміновання з арсеналу зброї великих держав далекосяжні підводні човни. Мовляв, вони належать до так само небезпечних родів зброї для масового винищування людей, як ядрова зброя, чи далекосяжні керовані ракети, бо далекосяжні підводні човни з засягом 15,000 миль мають плятформи для вистрілювання далекосяжних ракет. Нобл приєднався до загальних пропозицій, зголошених попереднього дня американським делеґатом Кеботом Ладжем. Англійський промовець пригадав, що в 1945 і 1946 рр. „був момент, коли збірними зусиллями можна було припинити на майбутнє всякий розвиток атомової зброї", але, мовляв, той момент прогаяно і внаслідку створено проблему, яка сьогодні становить найбільшу небезпеку для світу і людства.

Помер Артуро Тосканіні

Артуро Тосканіні під час свого дириґування Симфонічною Оркестрою Ен-Бі-Сі.

Ню Йорк. — У своєму домі в дільниці Рівердейл на Бронксі, Н. Й., помер у середу 16-го січня ранком під час сну світової слави дириґент Артуро Тосканіні, що йому дня 25-го березня ц. р., мало сповнитися 90 років життя. Смерть його викликала широкий відгомін в усьому світі, зокрема у музичних колах. З походження італієць, він в останніх роках життя жив і працював у З'єдинених Державах Америки. Тосканіні зазнав у дні 1 січня ц. р. атаки паралічу, і потому, і не видужав з неї аж до останнього дня свого життя, хоч почувався багато краще. З приводу його смерти надійшли і надходять для його родини вислови співчуття з усього світу. Президент Айзенгавер заявив з цього приводу, що він прийняв з глибоким жалем вістку про смерть Тосканіні, який був не тільки великим музиком, але й символом вільної творчости і боротьби з тиранією. Похоронні обряди відбудуться в Ню Йорку, де теж — в катедрі св. Патрика — буде відправлена в суботу 19 січня жалобна Служба Божа. Тіло Тосканіні перевезуть літаком до Міляно в Італії, де він і буде похоронений.

ЗАХІД ХОЧЕ ПОШИРИТИ РОЛЮ „МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІЦІЇ" В ЄГИПТІ

АМЕРИКА ПРОТИ ПОВЕРНЕННЯ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ СТАНУ З-ПЕРЕД ОСТАННЬОЇ ВІЙНИ

Об'єднані Нації. — З'єдинені Держави, Канада, Норвегія і південно-американські та інші держави нараджуються над резолюцією, яка казала б залишити в найзапальніших обширах між Єгиптом і Ізраїлем „міжнародну поліцію" так довго, поки не прийшло б до тривкого єгипетсько-ізраїльського договору. Річ іде конкретно про так звану смугу Гази на півночі і про смугу здовж західнього побережжя затоки Акаби на південному сході Синайського півострова. Ізраїль відтягається від евакування тих безсумнівно єгипетських земель, жадаючи ґарантій, що в смузі Гази Єгипет не концентруватиме і відтіль не висилатиме на ізраїльську територію своїх терористичних і партизанських ватаг, та що Єгипет не використовуватиме надалі свого володіння над затокою Акаби для внеможливлювання плавби по ній ізраїльських кораблів. В цій справі генеральний секретар Гаммершилд предложив Об'єднаним Націям в середу 16 ц. м. обширне звідомлення про те, як виконано до цього часу резолюції Генеральної Асамблеї з 2, 4, 7 і 24 листопада м. р., в яких то резолюціях говорилося про припинення воєнних дій проти Єгипту та про відкликання всіх чужинних військ з окупованих ними єгипетських земель. Ствердивши, що до дня 22 грудня мин. року закінчилась повна евакуація англійських і французьких військ, Гаммершилд подає докладно окремі фази відкликання ізраїльських військ та наводить останні заяви ізраїльського уряду, з яких виходить, що Ізраїль у принципі погоджується на відкликання військ також із двох названих обширів Синайського півострова, однак тільки після переведення переговорів з ОН щодо згаданих вгорі ґарантій. Вправді Гаммершилд пригадує, що резолюції ОН з листопада мин. року домагалися беззастережного відкликання військ, і вправді він уважає, що очищення всієї єгипетської території є необхідною передумовою для успіху в переговорах про тривке розв'язання єгипетсько-ізраїльського конфлікту, проте стверджує теж право Ізраїлю до свобідного користання водного шляху затоки Акаби. Саме у зв'язку з цим стоять згадані вгорі наради Америки й цілого ряду інших держав. За твердженням американських часописів, З'єдинені Держави не хочуть допустити, щоб вернувся знову в цілості той стан з-перед останнього воєнного походу Ізраїлю проти Єгипту, який власне спровокував виступ Ізраїлю. Американський уряд, мовляв, є проти того, щоб Єгипет виконував безконтрольну владу над водними шляхами і Суезького каналу і затоки Акаби і міг довільно перепускати, або бльокувати кораблі милих йому чи немилих держав. Тому ЗДА й інші західні держави хочуть спершу завести спокій в тому обширі завдяки приявності там з'єднань „міжнародної поліції" для поведення переговорів, що довели б до компромісу між Єгиптом і Ізраїлем. СССР і арабські країни певне будуть проти такого проєкту, бо їм не залежить на замиренні, а приявність військ Об'єднаних Націй їм не на руку.

Араби хочуть поставити Ізраїлеві ультимат

Об'єднані Нації. — Азійсько - африканський бльок держав в Об'єднаних Націях, який нараджується над новою акцією, щоб приспішити евакуацію ізраїльськими військами всієї без решти окупованої ними території Єгипту, рішив зголосити резолюцію, яка в ультиматичному тоні домагалась би такої евакуації, найдалі до 5-ох днів. Якщо до того терміну Ізраїль не відкликав би своїх військ з решти зайнятої території без ніяких застережень, азійсько-африканська резолюція пропонує застосувати у відношенні до Ізраїлю репресії. За тією резолюцією, ніякий член Об'єднаних Націй не повинен дати Ізраїлеві жадної військової, політичної ані господарської допомоги, що — у практичній мові — означало б залишення Ізраїлю на ласку його арабських сусідів і викликаних ними совєтських „добровольців". Єгипет хвилюється фактом дальшого перебування Ізраїлю в обширі Гази і Шарм ель Шеїх. З цього останнього пункту єгипетська артилерія не допускала ізраїльських кораблів користати з затоки Акаби.

Конґресмен Флад критикує оборонну політику ЗДА

Вашинґтон. — Демократичний конґресмен із Пенсилвенії Деніел Дж. Флад заявив, що, на його думку, ЗДА не мають готової збройної сили на те, щоб відбити загрозливу комуністичну аґресію, бо ті, які плянують оборону цісі країни, „всі наші яйця поскладали до одного водневого кошика". Якщо Конґрес не змінить оборонних проєктів уряду, то ЗДА, на випадок неатомової війни, будуть подібні до того поліційного відділу, який в місті хотів би користуватися тільки такою зброєю як важкі гармати. Конґресмен Флад не вірить в твердження секретаря летунства Доналда А. Кворлеса, що кожна майбутня війна мусить бути атомовою війною. Флад домагається, щоб летунство цісі країни могло перевезти через океан впродовж 24-ох годин вісім армійських дивізій.

Всі не-громадяни ЗДА обов'язані зголоситися до 31-го січня

Филаделфія. — Зі Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету у Филаделфії пригадують, що всі не-громадяни ЗДА обов'язані виповнити до дня 31 січня ц. р. відповідний зголошевий формуляр і передати його на руки урядовця в найближчому поштовому уряді. До зголошення зобов'язані всі особи, які живуть на території ЗДА і ще не стали американськими громадянами. Формуляр зголошення — Форм І-53 — можна одержати в кожному поштовому уряді. Їх мають виповнити і власноручно підписати всі особи понад 14 років. За дітей до 14-го року життя підписують їхні батьки або їхні законні опікуни. Карток зголошення не можна пересилати поштою. Якщо хтось хворий, чи не може піти сам на пошту, то одержати для нього потрібні формулярі і віддати їх в поштовому уряді може хтось із їхніх рідних чи знайомих. Звільнені від цього обов'язку є тільки особи в дипломатичній службі або члени закордонних представництв в ОН. За невиконання обов'язку реєстрації загрожує кара, почавши від грошової гривни аж до депортації включно. Служба Імміґрації та Натуралізації просить всіх не-громадян, які знають про цей обов'язок, пригадати його також своїм знайомим і приятелям. Ті, що внесли прохання про видачу громадянських паперів і їх ще не одержали, зобов'язані ще до реєстрації.

● **„Понтифікальний Річник"**, який протягом ста років появляється в італійській мові, як збір найважливіших інформацій про Ватикан і його діяльність, надалі виходитиме в мовах англійській, французькій, німецькій, еспанській і португальській.

В АМЕРИЦІ

● **Пожежа в місті Сиракюз, Н. Й.**, знищила методистську церкву і кілька будинків. Друга методистська церква пожежею пошкоджена. Її гасили місцева пожежна сторожа та шість пожежних команд із сусідніх міст. Втрати становлять коло 500,000 долярів. В церкві згоріли всі парафіяльні документи, як метрики народження, шлюбу та ін.

● **15-го січня** прибув до Ню Йорку на кораблі „Марін Карп" новий транспорт мадярських утікачів в числі 1,730 осіб. Їх перевезли до табору Кілмер, Н. Дж.

● **Департамент пошти** випав три-центову поштову марку для вшанування тих людей, які допомагали поборювати поліо. На цій марці зображена мати, яка тримає однією рукою сина і доньку, а другою вказує на лікарську емблему.

● **З Королівського Музею** в Торонті, Канада, злодії вкрали діяманти вартости 50,000 долярів. Це була дуже рідкісна біжутерія зі збірки Ліонарда.

● **Еспанський амбасадор** Хозе де Ареліза, в імені генераліссімуса Франсіска Франка, відзначив нюйоркського посадника Роберта Ваґнера Великим Хрестом Цивільної Заслуги. Тим самим Ваґнер став лицарем цього ордену.

У СВІТІ

● **Московська „Правда"**, яка трубить тільки бажання і думки совєтського уряду, запропонувала нову конференцію „на вершинах", себто конференцію голов чотирьох великодержав і Індії, за давньою звичкою Москви пропонувати скликання з'їздів, з яких нічого путнього не виходить. З останньої конференції „на вершинах" у 1955 році скористала тільки большевицька пропаґанда, але не розв'язано ні одного міжнародного конфлікту.

● **Антоні Іден**, який два тижні тому зрікся свого становища англійського прем'єра, має виїхати з своєю дружиною в п'ятницю 18 ц. м. до Нової Зеляндії на запрошення новозеляндського прем'єр - міністра, свого особистого приятеля, Сиднея Дж. Голленда. У пресі зазначено, що він іде, як приватна особа.

● **У столиці Західньої Німеччини, Бонні**, відбуваються німецько - англійські переговори в справі коштів на утримання англійського війська в Західній Німеччині. Уряд Аденауера вже відмовився платити за утримання західніх гарнізонів на своїй території, однак потім погодився на компромісову квоту. В Англії тепер господарська скрута, і англійський уряд заявив, що коли німці перестануть утримувати англійське військо на території Західньої Німеччини, то він відкличе до Англії дві дивізії з 4-х, там стаціонованих. Німці цього бояться, бо ще не мають власної армії.

● **До Совєтського Союзу** прибула комуно - китайська торговельна місія. Її приїзд підготовив Чу Ен-лай, який з Москви поїхав до Польщі й Мадярщини. Здогадуються, що московські большевики просто „купили" собі підтримку китайських комуністів у спорі з европейськими сателітами за ціну нових великих достав і збудування в Китаї різних нових фабрик. Тепер ця китайська місія має „заінкасувати" заплату за адвокатські послуги Чу Ен-лая, зроблені в інтересах Москви у Варшаві і Будапешті.

● **У Дубліні**, столиці Ірляндської республіки, засуджено 15 юнаків на 6 місяців в'язниці кожного за приналежність до нелеґальної Ірляндської Республіканської Армії, що в останніх тижнях перевела низку наскоків на військові станиці і склади в Північній, підлеглій Англії, Ірляндії. Підсудні явились на розправу у своїх напіввійськових уніформах.

● **Об'єднані Нації** випустили серію 3-центових поштових марок на відзначення „Військового Поготівля ОН". Напис „Об'єднані Нації" видруковано мовами англійською, французькою, еспанською, китайською і московською.

● **Ізраїльське військо**, відступаючи з єгипетського міста Ель Аріш на Синайському півострові (20,000 населення) зірвало в повітря всі єгипетські фортифікації і будинки. Командант „міжнародної поліції" ген. Бирнс стурбований, що при цьому потерпіли військові бараки.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СОВЄТСЬКА ЗАГРОЗА НАД СЕРЕДНІМ СХОДОМ

Державний секретар Джан Фостер Доллес, виступаючи із свідченнями минулого тижня на сесіях комісії Палати Репрезентантів для закордонних справ і цього тижня на спільній сесії сенатських комісій для закордонних зв'язків та для справ збройних сил, з'ясував дуже виразно всі аспекти совєтської загрози на Середньому Сході, що їй хочуть протидіяти З'єдинені Держави Америки „доктриною Айзенгавера". Зокрема, в сенатських комісіях Доллес ствердив дуже конкретно, що червона Москва, продовжуючи традиційну російську політику інфільтрації на Близькому і Середньому Сході, підготовила всі потрібні заходи і засоби для встановлення совєтської домінації в цих областях. Совєти вдержують не тільки великі мілітарні сили в сумежних до Середнього Сходу областях, як, наприклад, в Болгарії, на Україні, на Кавказі і в Центральній Азії, але й концентрують численні з'єднання „добровільців" над кордонами Ірану, готових кожної хвилини почати збройну інтервенцію на Середньому Сході. Ситуація в цій області — за словами Доллеса — така, яка була в Кореї перед агресією комуно-китайських „добровільців", чи в Чехословаччині перед встановленням з допомогою мілітарного тиску комуністичного режиму, чи востаннє на Мадярщині перед мілітарною інтервенцією Москви.

Агресивні заходи Москви на Середньому Сході не обмежуються, як ствердив Доллес цілком конкретно, концентрацією совєтських військ і „добровольчих" з'єднань в сумежних із Середнім Сходом країнах. Совєти ведуть в усіх країнах Середнього Сходу, зокрема в арабомовних державах, безупинну і наполегливу пропаганду, в якій представляють Совєтський Союз як „рятівника" арабського світу проти імперіялістичної агресії Заходу і проти агресивних амбіцій Ізраїлю. Разом з тим Москва посилила комуністичну інфільтрацію в арабських країнах, кидаючи на ці терени сотки й тисячі своїх агентів, які, вишколені в саботажництві й атентатах, діють здебільша в робітничих організаціях і професійних спілках. Комуністичні партії в цих країнах одержують безупину „дрібну" зброю (рушниці і пістолі), з очевидним призначенням застосування її в громадянській війні. Велику увагу звернула совєтська пропаганда на арабських утікачів, що мають всі причини до незадоволення і що їх нараховують коло мільйона осіб.

Усе це створює на Середньому Сході ситуацію, яка може стати дуже загрозливою для вільного світу і для самих З'єдинених Держав Америки, тим більше, що Середній Схід є не тільки незвичайно важливим комунікаційним і торговельним центром, але й базою велетенських, доконечних для існування західнього світу ресурсів. Тому З'єдинені Держави — на думку Доллеса — повинні протидіяти цій загрозі вже сьогодні, бо завтра — якщо московські комуністи почнуть конкретну агресію на Середньому Сході — буде запізно. Евентуальна перемога комунізму на Середньому Сході була б великою, якщо не вирішною поразкою вільного світу, — поразкою, яка знівечила б усі ті зусилля, заходи і жертви, що їх зробив західній світ для протидіяння міжнародному комунізмові. Якщо ж Середній Схід залишиться вільний і комуністичні впливи будуть там знищені, то це буде великим успіхом в боротьбі за свободу в усіх країнах світу, включно з СССР і червоним Китаєм.

Запропонований през. Айзенгавером середньо-східній плян протидіяння комуністичній агресії і аргументи Доллеса та інших представників уряду й Конґресу за його негайне прийняття такі виразні своєю яскраво протисовєтською тенденцією і цілеспрямуванням, що вони не могли не викликати шаленої реакції збоку совєтської преси й опанованих нею пресових органів на Заході і в самих країнах Середнього Сходу. Промовчуючи всі наявні факти комуністичної підготови до агресії на Середньому Сході, комуно-московська пропаганда перевертає за своїм звичаєм суть речей, заявляючи, що це З'єдинені Держави плянують встановити свою домінацію на Середньому Сході і поневолити вільні арабські народи. Водночас із цим совєтська преса та її комуністичні підголоски в світі визначають доктрину Айзенгавера як „доктрину агресії і міжнародної провокації", мовляв, З'єдиненим Державам і їхнім союзникам треба середньо-східньої нафти. Совєтські пропаґандисти договорюються навіть до того, що „доктрина Айзенгавера" — це „удар в спину Об'єднаних Націй".

Комуністична реакція на плян президента Айзенгавера доказує, що пропонована ним акція для протидіяння комуністичній агресії на Середньому Сході актуальна, слушна і доцільна. Плян Айзенгавера нівечить і перекреслює в основі всі совєтські задуми та інтриґи і усуває завішений над Середнім Сходом, скривавлений уже в багатьох агресіях і збройних інтервенціях, успадкований від московських царів совєтський меч, „меч Дамокля".

НА ОВИДІ ВЖЕ 1960-ий РІК

Несподівано, на самому початку нової чотирирічної каденції президента Айзенгавера, ще перед його урочистою інавґурацією, в американській пресі зароїлось від комбінацій на тему президентських виборів у 1960 році. Викликала їх нежданa заява сенатора Вільяма Новленда, що він, закінчуючи свою каденцію в 1958 році, не буде більше кандидувати на сенаторський пост, що його займає від Каліфорнії. Ця заява викликала всілякі коментарі в політичних колах Вашинґтону з уваги на ролю, яку грають і Вільям Ф. Новленд і стейт Каліфорнія в житті цієї країни.

Отож стейт Каліфорнія займає друге в З'єдинених Державах місце і щодо території (після Тексасу), і щодо населення (після Ню Йорку). Однак, приріст населення в Каліфорнії такий великий — по 10.000 осіб тижнево — внаслідок іміґраційного руху й численних народин, що офіційне статистичне бюро передбачає, що в 1965 році Каліфорнія стоятиме на першому місці з усіх стейтів кількістю своїх мешканців (тепер нараховує їх кругло 13.000.000, проти 14,830.000 в стейті Ню Йорку). Політично цей стейт надзвичайно важливий 32 голосами своїх електорів: тільки нюйоркський стейт своїми 45 електорами перевищує його. Врешті Каліфорнія є тепер репрезентантом усього американського Заходу з його надзвичайно швидким розвитком в усіх ділянках господарства і культури.

Склалося так, що в останніх роках кілька „каліфорнійців" зайняли чільні становища на загальноамериканську міру. Колишній губернатор і уродженець Каліфорнії, Ірл Воррен, став головою Найвищого Суду ЗДА. Колишній конґресмен з XI дистрикту Каліфорнії і потім сенатор з того стейту Ричард М. Ніксон є вдруге американським віце-президентом, а каліфорнійський сенатор Вільям Ф. Новленд був, після смерти Роберта Тефта, при республіканській більшості в Конґресі — головою сенатської більшости, а коли та більшість перехилилась в сторону демократів — став головою р е с п у б л і канської меншости. І силою тієї своєї позиції, силою своєї індивідуальности та поваги в Республіканській партії й усьому Сенаті, Новленд є одною з найчільніших і найвпливовіших постатей в американському політичному світі.

Вже в останніх виборах часто згадувалось прізвище сен. В. Ф. Новленда. Сам він заявив був, що коли б Д. Д. Айзенгавер не захотів вдруге кандидувати, тоді він зголосить свою кандидатуру і буде старатися здобути її від Республіканської партії. Також, коли під знаком запиту стала кандидатура Р. М. Ніксона на віце-президента — як одного з тих, що мають шанси дістати від республіканської конвенції призначення на ту кандидатуру, називано власне В. Ф. Новленда. Він заявив свою беззастережну підтримку Айзенгаверові, як лідерові Р е с п у б л і канської партії, що ввів її до Білого Дому, як теж підтримав Ніксона в кампанії, що її повів був проти Ніксона Герольд Стассен. Але — як твердять різні чільні американські журналісти, добре поінформовані про вашинґтонські куліси, м. ін. Артур Крок — Вільям Ф. Новленд має не приховувані амбіції стати президентом ЗДА і не дуже прихильний Ніксонові, не тільки з уваги на суперництво з ним за те найвище в ЗДА становище, але й з уваги на розбіжності поглядів у цілій низці істотних політичних питань. Як доказ на це твердження, наводиться становища Новленда і Ніксона в різних конкретних справах. Мовляв, коли вони обидва були товаришами — сенаторами з стейту Каліфорнії — то майже завжди голосували солідарно. Однак, відколи Ніксон став віце-президентом, вони розійшлись: Ніксон став цілком на позиції „середньої дороги" Айзенгавера, наблизившись до ліберального крила Республіканської партії, а Новленд, хоч і підтримує льояльно Президента, залишився надалі на правому крилі партії. Він не такий крайній консерватист, як сенатор С. Бриджес з Ню Гемпширу, В. Е. Дженнер з Індіяни чи Дж. Р. МекКарті з Вісконсіну, проте старається бути гідним наступником свого великого попередника, духового лідера партії і свого покровителя, покійного Роберта Тефта.

Отож заява Новленда про його зречення з дальшого кандидування до Сенату викликала сенсацію, бо ніхто не має і найменшого сумніву, що цей діяч, в силі віку (він має щойно 48 років) і здоров'я, з великим політичним розмахом і енерґією, не задумує відходити від політики. Тому не дуже поважно взято під увагу його заяву, що він хоче більше часу проводити з своєю рідньою в Каліфорнії і посвятитися редакторській праці в газеті „Трибюн" в Окленді, що є власністю родини Новлендів. Зате появився здогад, що Новленд кандидуватиме найближчого року на губернатора Каліфорнії, щоб, ставши ним, дістати в свої руки партійний стейтовий апарат і запевнити собі 32-х каліфорнійських електорів у виборах — як кандидат на президента ЗДА в 1960 році. Трудність тут в тому, що теперішній республіканський губернатор Каліфорнії Гудвин Дж. Найт сам має — як твердять американські часописи — вищі аспірації, і невідомо ще, чи не захоче він в наступному році старатися про свій перевибір. Ступінь губернатора вважається кращою перехідною стадією при кандидуванні на президента, як становище сенатора.

Серед міркувань на цю тему виринув здогад, що Новленд не буде вести суперницької кампанії і проти Ніксона, тепер найповажнішого кандидата Р е с публіканської партії у президентських виборах 1960 року, і проти Найта, а погодиться з обома чи з одним із них на компромісовій базі. Говориться вже тепер, що не є виключеною така комбінація, що, коли б Ніксона вибрали у 1960-му році президентом ЗДА, то В. Ф. Новленд, який проявляє віддавна найбільше зацікавлення ділянкою закордонної політики, став би його державним секретарем. Щодо самого Ніксона, то він — за одностайним с т в е рджуванням преси — користується тепер більшою повагою в Республіканській партії, як будь-коли, а впродовж найближчих 4-х років урядування матиме шанси ще більше підвищити своє значення в партії і державі. Однак 4 роки — це великий промежуток часу, протягом якого можуть зайти прерізні зміни у політиці, в персональних плянах і в персональному значенні окремих діячів.

Цікаве в усіх цих міркуваннях те, що вони є доказом плянування у внутрішньому американському політичному житті не тільки на нинішній і завтрішній день, але навіть на таку далеку віддаль, як наступні президентські вибори, майже безпосередньо після закінчення останніх.

ЗИҐЗАҐИ КОМУНІЗМУ

На день 5-го лютого призначено в Москві чергову сесію Верховного Совєту. А ще на порозі нового року, 20-24 грудня відбувся в Москві пленум центрального комітету КПСС. Згідно з офіційними повідомленнями совєтської преси, пленум займався питаннями лише економічного характеру, зокрема підбивав підсумки „розвитку народного господарства країни" за період, що минув від 20-го з'їзду компартії.

Очевидно, розвиток совєтської економіки відбувається зовсім не так, як хотілося б сталінським наслідникам. І так, відзначивши, як то вже заведено на подібних комуністичних імпрезах, „величезні осяги соціялістичної економіки", пленум мусів констатувати, що в першому році шостої п'ятирічки плян видобутку вугілля значно недовиконано. Не виконано й плян продукції металу, цементу та заготівель дерева. Не виконано плян будови нових промислових підприємств і дуже зле з виконанням пляну мешканевого будівництва. Про все це в офіційних звідомленнях сказано загально, без жадних цифрових показників. Але, простими словами з'ясовуючи, ухвалені на 20-му з'їзді в Москві пляни шостої п'ятирічки в її першому році зазнали краху.

Пленум центрального комітету, з большевицькою впертістю і за відомим сталінським зразком, усю вину за недовиконання н е р е а льних плянів переклав на злощасних керівників окремих галузей господарства і на окремі міністерства, звідки, треба думати, вилетить незабаром на „низову роботу" не одна сотня високих бюрократів з партійними білетами.

Але шило вилізло з мішка, коли, після цілого потоку обвинувачень і погроз на адресу без вини винних, пленум таки змушений був прийти до висновку, що передані для виконання технічним працівникам пляни п'ятирічки — нереальні, набагато перебільшені. І тому в постановах пленуму ухвалено — „представити в першому півріччі 1957 року на розгляд і затвердження Верховного Совєту змінений шостий п'ятирічний плян". Таку, висловлюючись жарґоном совєтської преси, неув'язку теорії з практикою делікатно названо „завершенням праці над складанням пляну шостої п'ятирічки", ухваленого одноголосно 20-им з'їздом.

В інструкціях для упорядників нового п'ятирічного пляну сказано, що причиною його недовиконання була визначена в ньому „надмірна напруженість праці", інакше кажучи, надвизиск робітників, при якому продуктивність праці не підвищується, а чимраз більше спадає. Також в недостатній мірі розгорнено, мовляв, соцзмагання — панацею на всі совєтські болячки. Але найголовніше — при реалізації пляну „неправильно, не по-ленінськи стосовано засаду демократичного централізму", зосереджуючи все керівництво аж до подробиць в Москві.

Тож пленум центрального комітету ухвалив: „здійснюючи ленінські вказівки, зміцнювати пляновий принцип в керуванні господарським будівництвом, поширювати права союзних республік і підвищувати їхню ролю в керуванні господарством, беручи при цьому під увагу національні особливості і місцеві ресурси кожної республіки"...

Таким невиразним відгомоном відбилася в постановах пленуму настанова в національній політиці, яка, на думку диктаторів, має „зміцнювати дружбу народів Совєтського Союзу", чи пак втримувати Україну і інші упрямлені країни в совєтському ярмі.

Оце і все, що довідались читачі московських газет про пленум ЦК КПСС, скликаний у напружені дні, коли московсько-большевицька бестія додушувала своїми танками одчайдушний спротив мадярського народу, коли світова опінія одностайно осуджувала імперіялізм Москви, коли в країнах Заходу масово виступали з рядів компартій зачаджені московсько-большевицьким дурманом їхні члени, а розчаровані комуністичні поплентачі-інтелектуалісти таврували у пресі московську імперіялістичну політику і зрікалися комунізму.

Не може бути сумніву, що обговорювані на пленумі проблеми, хоч як дошкуляють вони московським диктаторам, були лише димовою заслоною, за якою ховались учасники пленуму, щоб обговорити й вирішити справи куди для них важливіші — справи, від розв'язки яких залежить не лише їхнє панування, але й їхнє існування. Пленум, скликаний у дні, коли світовий комунізм дав глибоку розколину, яка розкрила всю його внутрішню трухлявість, був властиво нарадою змовників і міжнародних злочинців, які з'їхались, щоб рятувати власні шкури. Не може бути також сумніву, що на цьому збіговищі не надвизиск робітників і колгоспників, не занепад вугледобутку і не інші економічної натури справи, а — відновлення сталінізму, як рятівної дошки комунізму, стояло на першому місці порядку денного.

З вісток, які просочуються з-поза залізної заслони із комуністичних кіл, виходило б, що Хрущов за всі свої помилки у внутрішній і зовнішній політиці, за свій „новий курс" зазнав на пленумі жорстоких ударів збоку правовірних сталінців на чолі з Молотовим і Маленковим. І зовсім не виключене, що з таким самим патосом, з яким викривав він ще недавно на 20-му з'їзді Сталіна-винищувача „кращих синів партії", Сталіна-б о ж е в ільного невігласа, — каявся він у своїх гріхах супроти Сталіна — „вірного Ленінового учня й соратника, вождя і вчителя трудящих всіх країн". Не знати, як скінчилося все те для першого секретаря компартії та його друзяки Булґаніна, але становище їх надзвичайно захитане. І, певна річ, опозиційні до них співдиктатори подбали наявну ситуацію використати у власних інтересах, а не в інтересах надвизискуваних робітників і селян, до яких їм нема діла.

В недалекому часі треба сподіватися скликання нового пленуму ЦК КПСС, на якому правдоподібно зайдуть ґрунтовні зміни на постах колективних диктаторів. Можливо, що це буде „вибір" на пост першого секретаря партії „народного улюбленця" Маленкова, який знову поманить обшарпаних і зголоднілих людей розвитком легкого промислу, значить, маслом і штанами. Булґанін мав би стати на місце зовсім уже підтоптаного Ворошилова, але Хрущова не „шльопнуть" у підвалі МВД так, як би це, не моргнувши вусом, звелів зробити в такій ситуації „рідний батько" Сталін, а поставлять, скажімо, на місце Булґаніна. Такий безкровний двірцевий переворот, що його пророкують знавці кремлівських махінацій, дав би вільну руку новим диктаторам у відношенні до Тіта і всіх загрожених заразою тітоїзму сателітів, випростав би заплутану генеральну лінію і задемонстрував би перед цілим світом, а в тому числі й перед спантеличеними компартіями Заходу, мир і тишину в комуністичному сімействі. Однак, можливо, що про такі чи подібні зміни дізнається світ ще раніше, — із звідомлень Верховного Совєту, що збирається на свою сесію 5-го лютого.

Сумерк комунізму — це так. Компромітація його, як ідеологічної системи, в очах вільного світу — це безперечно. Повстання українських в'язнів у совєтських концентраційних таборах, Познань, Берлін і Будапешт його глибоко надщербили. Він уже починає живцем гнити. Але московський комуністичний звір ще дуже й дуже сильний, щоб його вже ховати. Зранений і загрожений ззовні і зсередини, він ще більше небезпечний, як був. До того ж за ним причаївся, готовий стрибнути на Схід і Захід, виплоджений ним велетенський китайський комуністичний звір, який в кризові для Москви дні цілковито став по її боці вже не як молодший, а як рівний „брат". І дуже можливо, що власне довкола осі Москва-Пейпінґ в і д б у в а т и меться дальше монтування агресивного комунізму, який в країнах-сателітах мусить тим часом займати оборонно-наступальні позиції. Виломи на Середньому Сході — це тактичні його кроки, вимацування слабких місць у вільному світі, розраховане передусім на відвернення уваги чужих і своїх від внутрішніх вирішальних проблем, які потрясають Москвою.

В. С-ко

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

У СПРАВІ НАРОДНОГО ФОНДУ

Вельмишановний Пане Редакторе!

Я майже постійно читаю вступні статті у „Свободі", які Ви часто закінчуєте закликом складати Національний Даток до УНФонду. Це зрозуміло, бо якої нашої національної справи чи потреби не торкнись, — все вимагає матеріяльних засобів. В курсі також оголошень і закликів УНФонду. Багато з них також мусіли б впливати на читача. Наприклад, „УНФонд — то 20 центів з Вашого тижневого заробітку. Коли Ви їх не зложили, то не збагатіли. Але ви завдали болючої рани нашій національній скарбниці, бо вона складається з отих... 20 центів."

Ясно і переконливо. Але? Але — ми ніяк не можемо вибратись у своїх збірках понад 100 тисяч долярів, хоч добре знаємо й розуміємо, що мільйонова маса українців, — а особливо свідома частина її — легко може зложити принаймні 500.000 долярів.

І тут починається наша звичайна і постійна „історія": ми — нарікаємо. Ми без кінця один одного переконуємо, що якби було у нас не 100 тисяч долярів, а півмільйона, то все наше політичне й культурно-національне життя пішло б зовсім інакше. Ціла постава українства набрала б зовсім іншого вигляду! Ми приділили б на службу нашій політиці десяток фахових досвідчених людей для щоденної систематичної праці; ми не оминули б жадного міжнародного конґресу і жадної нагоди виступити з українською справою; ми дали б можливість нашим видатним письменникам творити для нації; ми забезпечили б спокійну працю нашим визначнішим науковцям і мистцям; ми видали б десятки ліпших літературних творів та наукових праць; загалом же — Україна відчула б, що у вільному світі існує й діє велика українська сила!

І все це — дійсно так; все це — не фантазії, а те, що справді може заіснувати, — все залежить тільки від нас. Ми все це можемо доконати, бо це — в межах наших можливостей. Нас — дисятки тисяч свідомих українців, всі ми, як правило, працюємо й заробляємо, і 10 долярів Національного Датку на рік для нас — зовсім необтяжлива жертва.

А проте...

І — знову починається нарікання, взаємні переконування, статті і заклики — і все з тим самим вислідом...

І ось, власне, тут, Пане Редакторе, чоловік стає в розгубленні. Щось у цій точці з нами не в порядку. Існує якась хиба чи то в нашій психології, чи в організації нашого, українського, життя, що ми не можемо вирішити чи впорядкувати такої, здавалося б, простої і ясної справи.

І коли я пишу цього листа, то роблю це в надії, що Ви не відмовите для нього місця у „Свободі", щоб наші люди висловились у цій преважливій справі.

Правда, можна з певністю очікувати, що зразу посиплеться на УККА чи взагалі на наші громадські „порядки" чи недотягнення багато скарг чи невдоволень. Але боятися цього не доводиться, — кожна поважна і конструктивна критика є корисна. Крім того, справді набралося немало поважних справ, які потребують полагодження. Але — признаюся — в такій майбутній дискусії хотілося б передусім почути відповідь на інше — основне — питання: як психологічно „розворушити" і як організаційно охопити тих 40 чи 50 тисяч наших свідомих громадян, так би мовити, верхівку спільноти, що, маючи повну матеріяльну можливість, Н а ц і о нального Датку все ж не платить.

Розуміється, є певна кількість людей, що не платить

(Закінчення на стор. 3-тій)

Вол. Дорошенко

ОСТАННІЙ З МОГІКАНІВ НАРОДНИЦЬКОГО ТЕАТРУ

(† Грицько Мінченко-Сіятовський)

(1)

Окружною дорогою дійшла до мене сумна вістка, що десь у 1955 році помер у Снятині Станиславівської Области в домі інвалідів український актор Грицько Мінченко, відомий під своїм сценічним прізвищем — Сіятовський.

Нижче я хочу пом'янути його не злим, тихим словом і як свого щирого приятеля з дитячих ще літ і ще більше як визначного й дуже заслуженого діяча української сцени.

А працював Покійний і на Наддніпрянщині в юних днях, днях весни своєї молодости, і на Наддністрянщині цілу другу половину свого життя, втікши до Галичини в 1919 р. від червоних москалів.

Народився Григорій Сіятовський (далі я зватиму його по-приятельськи просто Грицьком) 17-го листопада 1878 р. у с. Дашенках у сім'ї хвершала Арсена Мінченка, але вже з ранніх літ жив і виховувався разом із своїм молодшим братом Яковом в сусідньому хуторі Сіятовщина, звідки й походить його псевдонім. Тут його мати Онисія Яківна була економкою в поміщика Михайла Мудрова, чи, як звали його селяни — Мудрого. Тому й хутір звали також Мудровкою. Був він недалеко й від мого рідного села Білоцерківців, а що мій батько був здавна у дружніх відносинах із паном Мудровим (його звали в товаристві — Михайлом Дмитровичем), то не дивно, що я познайомився і заприязнився з обома Мінченками, які були моїми однолітками: Грицько трохи старший, а Яків трохи молодший від мене.

Ця приязнь особливо скріпилася з того часу, коли нас треба було підготовляти до гімназії.

Спочатку я вчився вдома — спершу вчили мене мама або її молодша сестра, коли у нас гостювала, але що я їх не слухався, то батько запросив синів покійного нашого священика, о. Павла Базилевського, — Василя, а опісля Антона Павловича, що кінчав семінарію. Якщо не помиляюся, Василь Павлович навчав і моїх друзів. А коли Антін, скінчивши семінарію, висвятився на священика й покинув наше село, треба було шукати іншого репетитора, чи то пак по-галицькому — інструктора.

За порадою племінника Мудрова, Жені Воловського, що по смерті своїх батьків проживав у дядька і вчився в вищих клясах Прилуцької гімназії, запрошено його приятеля Сергія Чеснішого, який, не маючи засобів, мусів покинути дальшу науку й шукати заробітку.

Чесніший, брат п. Сіропольської (звідти й моя знайомість із цією сім'єю), осєлився на хуторі, звідки за умовою з моїм батьком щодня вечорами приїздив до нас, щоб мене підучувати. А що наша річечка, яка мала гучне ім'я Многа („води немного — горобцям по коліна", сміялися селяни), весною, коли танули сніги, або восени, коли ллали великі дощі, оберталася дійсно в многоводну ріку, заливаючи геть балку, яка лучила Білоцерківці з Сіятовщиною, й на довгий час переривала між ними безпосередню комунікацію, то я заздалегідь переселювався на хутір, де жив як рідний.

А то і влітку бувало проживав на хуторі, або ходив туди на науку. Заприязнившися з Мінченками, я вже й гімназистом бувши не переставав з ними товаришувати, та й училися ми разом і в гімназії, а один рік разом і жили на одній кватирі в Прилуці, і на свята — Різдво й Великдень, а надто влітку під час ферій обов'язково бував у них, а вони у нас.

Особливо приємно було літом, бо на хуторі була у нас велика компанія селянських хлопців та було й де бавитися — чи то на широкому току, особливо, як позвозять збіжжя, й ми могли шнирята між стиртами та робити в них гнізда-схованки, чи на великому вигоні, де парубки, а з ними й молодші „дядьки", грали в м'яча, а ми й собі їх наслідували, або дражнили шершнів, що гніздилися в величезному дубі, який височів на вигоні, або по сусідніх лісах — дібровах, що оточали хутір, чи на безмежному степу, що широко послався за тими лісами.

В дібровах улітку було не менше приємно бавитися, як між стиртами восени. Як погода, ми зараз по науці шмиг у ліс разом із гуртом хутірських хлопців — бігаємо, верещимо, як навіжені, реґочемося та виробляємо всякі штуки, напр., пороздягавшися догола, дражнили шершнів, що їх сила була в дубині. Розворушивши їх гніздо, чимдуж від них утікаємо, а вони, як кулі, люто гналися за нами. Небезпечна то була забава, але ж і яка приємна саме своєю небезпекою. А то, зібравшися гурмою, завзято воювали — таки в лісі — з дащенківськими хлопчаками. Війна тоді йшла не на жарт — камінням та дрючками, очевидно полишаючи на обох сторонах сліди — на тілі й одежі. Не без того, що борюкалися, а то й без пам'яти билися між собою, але зараз же й мирилися.

І весело було та й корисно з національного погляду, бо, бавлячися як рівні з рівними з синами хуторян, ми забували свою „панськість", що ми з „вищого коліна". Балакали з хлопцями, очевидно, по-українському й почували себе їхніми товаришами-приятелями, тим більше, що вони не в одному перевищували нас своїм умінням щось зробити — м'яча, дзиґу, сільце, ґринджоли (санки, щоб спускатися з гори) тощо, чого ми — паничі — не потрапили.

І оці то хутірські хлопці — Хведір, Никон, Захар, Давид та інші, товаришуючи з нами, мимоволі виховували нас у народно-українському дусі. Вони їдко висміювали московське слово, яке іноді вириваловся з моїх уст, і я пильнував, щоб вимовляти це слово як слід по-українському, так власне, як вони говорять. Це була для мене практична наука української мови.

Мене невдержно тягло на хутір і навіть, як ми були вже в гімназії, я влітку не годен був всидіти вдома, так мене туди поривало. Але без батькового дозволу піти не міг. Батько, правда, ніколи не боронив іти, тільки велів з'їсти скибку хліба з маслом. Це було мені зовсім не до смаку, але я готов був заплатити й цю ціну, щоб побігти на хутір. Бачте, живши подовгу на хуторі, я цілком відзвичаївся від масла, бо Мудров любив, щоб страву йому готували виключно на салі, а батько мій уважав, що для мого здоров'я конче треба їсти масло, тож і користав із нагоди, щоб мене до того спонукати.

Про всі ці хутірські забави я оповідаю на те, щоб читачі зрозуміли, як зароджувалася у нас любов до свого, рідного, а заразом, як складалися й наші погляди, словом, як, не зважаючи на всі денаціоналізаційні впливи, ми ставали свідомими українцями.

З роками, в міру нашого посування з кляси до кляси в гімназії, а потім в університеті, навколо наших родин утворився чималий гурт із сусідніх паничів і панночок, дітей місцевої інтеліґенції — поміщиків („панів"), сільського духовенства і вчительства.

Дитяча імпреза УНСоюзу у Филаделфії

Містерію Різдва Христового — таємний чар Свят-Вечора, глибоко переживає віруюча людина. Нам тоді, вслуханим у золотий гомін нашої душі, пригадується і та іскриста сніжно-біла скатерть, що ніжно вкрила нашу землю, ген там на далекій батьківщині, і чар рідного огнища, української хати й родини. Все те оживає в тиху годину Різдвяної ночі і наповняє наші серця вірою у Вічну Правду. Слушно названо Різдво родинним святом любови. В той різдвяний час Відділи УНСоюзу у Филаделфії влаштували 13 січня імпрезу для найменших: Дитячу зустріч Нового Року.

УНСоюз — це братська установа, що в її основу положено любов ближнього. Цю велику чесноту треба вщіплювати в людину вже з дитячих літ. Виховання і співжиття з другими має розвивати в людині духові цінності. Мабуть, найкраще надається різдвяний час на те, щоб у дітвору вщіплювати любов до себе і до рідної традиції, звичаїв і до народу.

Вчений економіст Шарль Жід сказав, що „тривало будувати можна тільки тоді, коли людиною кермує в її діях животворна любов". Цей творчий альтруїзм часто виявляється й діяльності УНСоюзу. Матеріяльні надбання УНСоюзу були в його діяльності не самоціллю, а лиш засобом до осягнення цілі. Одним з таких проявів діяльности УНСоюзу була саме дитяча імпреза, про яку пишемо.

У просторій залі Народного Дому зібралося 143 дітей у віці між 5 — 12 років. Були також і батьки. Цю імпрезу відкрив д-р Володимир Галан, як голова окружної управи Відділів УНСоюзу. Він короткою промовою привітав дітей та пояснив ціль імпрези. Від головного Уряду УНСоюзу промовляла до дітей гол. радна п. Олена Штогрин. Після того слідувала програма, що нею керувал секретар 375 Відділу УНСоюзу п. Еміліян Грималяк. Програма була так побудована, що співучасниками її були всі зібрані діти, а ціла акція відбувалась на залі серед дітей, пориваючи їх до співдії з тими, що були відповідно підготовлені до поодиноких точок. Програму започатковано колядою „Бог Предвічний". Колядували всі діти і це зараз спочатку об'єднало їх в одну цілість. Пан Грималяк почав дітям розповідати про наші різдвяні звичаї, які рівночасно відтворювано в дії.

Пані — мами дітей, подали зібраним традиційну різдвяну вечеру. Була і кутя, був і узвар і пампушки. Після вечері прийшли колядники з вертепом, відтворюючи містерію Різдва, ілюструючи все колядками. Були і колядники зі звіздою. Були і новорічні побажання, а також традиційне засівання пшеницею. Все це витворило справжню свят - вечірню атмосферу, а розбавлена дітвора переживала радісні хвилини, відгадували різні загадки, які пригадували наші звичаї та нашу батьківщину. Тут найбільше нагород одержували діти зі школи українознавства (одним з учителів у цій школі є п. Грималяк). Щасливців нагороджувано книжками, що їх видав УНСоюз. Серед різних відповідей були і такі, що викликували багато щирого сміху. Деякі діти понисувались своїми декляматорськими здібностями. Годі вирізнити кращих, бо кожна дитина природно відтворювала свою ролю.

Серед гамору появилась „Веселка". Таки справжня дівчина-веселка. Розповідала дітям про ту „Веселку", що її видає УНСоюз. Багато дітей понисувалось віршами з „Веселки", знали, що це „найкраща ґазета, яка приходить до мого дому", — як дослівно сказала 8-літня дівчина. Кожна дитина одержала журнальчик „Веселку", або відповідну книжку, як дарунок від УНСоюзу. Розбавлені діти продовжували свої забави, а на закінчення при відході з залі кожна дитина одержала маленьку торбинку з цукорками, щоб було їй солодко в цьому новому році. Дарунки і нагороди дітям роздавав від УНСоюзу мґр. Іван Скочиляс, який закінчив ту дитячу зустріч і побажав від У. Н. Союзу зібраним батькам і дітям з Новим Роком всього добра.

Належить ще підкреслити, що деякі батьки таки під час імпрези зголосили своїх дітей в члени УНСоюзу, а деякі просили зайти до них, щоб піднести свої обезпеченеві суми. Зацікавлені були деякі „Веселкою" та зголосили своїх дітей як передплатників.

Добре було б, щоб Відділи УНСоюзу в інших місцевостях подбали про влаштовування дитячих імпрез, бо це має велике виховне значення. Діти разом зживаються та витворюється дружба серед веселої шляхетної забави, а „раз добром налите серце в вік не прохолоне".

І. Скочиляс.

ПОЛЬСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ В КАНАДІ — ІВ. ФРАНКОВІ

Довідуємось, що канадійський відділ Польського Наукового Інституту в Монтреалі влаштовує 21-го січня в будинку „Арт Білдінґ" університету МекҐілл спеціяльний Вечір, присвячений сторіччю з дня народження великого українського поета, Івана Франка.

Будуть відчитані дві доповіді: проф. д-ра Константина Біди: „Іван Франко як критик середньовічної і польської літератури" і д-ра А. Перльштайна з Публічної Бібліотеки в Ню Йорку, п. з. „Франко, Міцкевич і поляки".

У СПРАВІ НАРОДНОГО ФОНДУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Національного Датку, бо незадоволена такою чи іншою політикою УККА чи поступуванням поокремих наших діячів. І треба згори погодитися, що в такій „всеохоплюючій" установі, як УККА, що хоче і повинна реаґувати на всі прояви й потреби національного життя, тих промахів чи недотягнень може бути досить багато. Невдоволені громадяни ці хиби „виправляють" тим, що не платять Національного Датку, зовсім не беручи на увагу, що порожня чи бідна скарбниця якраз і є головною причиною тих недотягнень. Правда, немало людей, що зовсім тими хибами не переймаються, не болють і згадують про них лише тоді, коли треба зложити Національний Даток.

Але — менше з тим. Я гадаю так, що цілу цю нашу справу треба розглядати, рівняючись на інші суспільства. А що ми бачимо в тих інших суспільствах? Постійне, майже перманентне, н е з а доволення своїми урядами, їх політикою, їх тактикою, гостру критику часто своєї ж партії і своїх же провідників, — згадаймо недавні події в Англії, Франції чи хоча б в ЗДА. Це вже така роля чи „функція" кожної влади, що її переважно тільки лають. А проте, чи десь в тих країнах чуємо ми проповідь неплачення податків? Виникла у Франції група „пужадистів", але навіть розхитана й „здеморалізована" Франція відкинула цих проповідників неплачення податку, як угруповання антисоціяльне і неповажне.

Отже і у нас в цю кардинальну справу фінансового забезпечення нашої праці і наших змагань треба внести певні поважні корективи.

І це стосується не тільки Централі УККА, але всіх Відділів УККА на місцях, всіх центральних українських організацій, з усіма їх філіями і, зрештою, стосується це всіх українських громадсько-політичних діячів і, в кінці, кожного свідомого громадянина.

Можемо зібрати півмільйона долярів — і ми їх мусимо зібрати! Без особливих прохань, без благань і без розпачливої пропаґанди! Не зважаючи на збайдужіння громадянства, а якраз всупереч цьому! Керувати спільнотою, — значить її організувати. І це є завдання, а також іспит для провідних установ і людей. Не вміємо, не можемо організувати широких мас суспільства для концентрації потрібних засобів, — значить в методах і способах нашої праці допускаємось якихось помилок. І, з другого боку: суспільство, що, в масі своїй, ухиляється, не розуміє, не трактує поважно свого обов'язку підтримки національно-державної справи, мусить бути наперед освідомлене про наслідки своєї поведінки.

Взагалі мусить у нас існувати й діяти громадська опінія — мусить бути різниця між тими, що жертвують і тими, що від всякої повинности потихеньку утікають. Позатим, треба констатувати, що в справі нашої жертвенности є певні нелогічності чи, інакше кажучи, непослідовності, яких наше широке громадянство собі не усвідомлює, над якими не замислюється, а які прикро відбиваються на стані нашого ФОНДУ.

Так, поперше: у нас постав великий розрив між Україною, українським народом та еміґрацією. Україна — сама по собі, еміґрація — сама по собі. Ми теоретично знаємо, що мільйони нашого народу караються в концтаборах. Вони — голі, голодні, від світанку до ночі рубають дерево чи тягають глибоко під землею тачки з вугіллям. У вогкій, мокрій одежі вони лягають спати, щоб о п'ятій ранку, під грубі, образливі оклики, знову починати це безпросвітнє існування. Здавалося б, що наші люди на еміґрації мусіли б спонтанно поспішати із своїми жертвами, щоб подати нашим братам бодай моральну поміч-підтримку, щоб день-у-день порушувати сумління світу з приводу жахливого стану речей. Так здавалося б. І лише повним психологічним розривом між Україною і еміґрацією можна пояснити собі, коли ситі панове в теплих покоях, у м'яких фотелях авторитетним тоном починають пояснювати, чому вони не платять Національного Датку.

І ще одна обставина впадає в очі, коли спостерігаємо нашу дійсність. Відомо, що ми обвинувачуємо большевиків у багатьох злочинах супроти нашого народу, супроти нашої культури, науки, літератури, мистецтва. Все це відома і тяжка правда. Але... подивімося також критично на себе. Чи все у нас, на еміґрації, під цим оглядом „в порядку"? Розуміється, ми своїх письменників та науковців фізично не нищимо, але треба правду сказати: замість пера, ми найчастіше вкладаємо їм у руки мітлу... Тим часом, пара десятків тисяч долярів захоронила б для нашої культури не один безсумнівний талант. Те ж приблизно дістеся на еміґрації з нашими науковими установами, нашими архівами і т. д. Виходило б, що ми, на еміґрації, „викінчуємо" те, що роблять на Україні большевики.

Взагалі ж у справі УНФонду, з яким зв'язана майже цілість нашого національного життя, необхідно звернути увагу на одну обставину: все у нас побудовано лише на „добрій волі", все ми беремо дуже легко і ніхто ні за що не відповідає. Між тим, ціла історія нашої боротьби, наших визвольних змагань логічно вимагає іншого підходу. Ми маємо партії, організації та їх провідників, що діяли ще на Україні, на рідних землях, — вони кидали певні гасла, кликали за собою народ, провадили певні акції і з тим вийшли на еміґрацію, де продовжують свою чинність, виступаючи як установи чи як діячі, що мають певний послух і несуть певну політичну відповідальність за те що говорять, діють і до чого кличуть. Між тим, у нас ця відповідальність мінімальна або ж попросту ніяка! Звичайний шофер, що наскочить на перехожого, відповідає судово і матеріяльно, швець, що погано пошиє чоботи, мусить зробити нові, господиня, якій не вдався борщ, вислухує неприємні зауваги, але політик, від поведінки й праці якого залежить чи може залежати доля цілого народу, ні за що не відповідає! Сьогодні він політично працює, а завтра може кинути і йому ніхто нічого не скаже! Працює, доки йому подобається, доки йде „легко", коли ж треба докласти певних зусиль, він попросту — відходить. Оця відсутність політичної відповідальности дається, між іншим, особливо відчути в справі Народного Фонду. Тут іде переважно по лінії „найменшого опору". За Національним Датком звертаємось до людей географічно найближчих і політично найсвідоміших. Щождо тих, „дальших" і менш свідомих, де треба прикласти більше праці та намаги, то ми їх обминаємо. А проте, політична діяльність — це не тільки приємність, але також тверда праця, аж до збирача включно. І коли ми свідомі того, що тільки великі матеріяльні засоби можуть принести нам успіх, то в справі Народного Фонду мусимо розвинути найширшу і найбільш енерґійну акцію. А засоби ми здобудемо! Треба лише попрацювати! Тоді ми змобілізуємо для ФОНДУ не десять тисяч, а всі сто тисяч свідомих українців! Ми виконаємо свою національну повинність і закличемо до виконання цієї повинности всю українську громаду...

Так стоїть ця преважлива справа... Можна на цю тему ще багато говорити та її ілюструвати, але картина й без того ясна. Корисніше буде поміркувати, як же цей невідрадний, загрозливий стан направити?

Тож може якраз цей лист викличе виміну думок і може якраз виринуть поради і проєкти, що значно допоможуть справі.

Зі свого боку, оскільки дозволив собі висунути це питання на прилюдне обговорення, уважаю за моральний обов'язок висловити й свою думку.

Я міркую, що вся ця справа, не зважаючи нібн на її трудність і складність, в суті речі, досить проста. І головна таємниця її розв'язки лежить не в центрі, а на периферії. Коли ми хочемо чи потребуємо зібрати 500.000 долярів, то мусимо змобілізувати для цього 50.000 людей. Може навіть не 50, а 60 чи 70 тисяч. З цієї кількости приблизно 10.000 платників зголошуються самі, присилаючи свій даток, але до решти треба прийти.

З них — для 30.000 осіб про справу треба тільки нагадати, бо вони досить поінформовані, а для інших 20-30 тисяч цілу річ треба з'ясувати. Оце та праця, яку для успіху діла треба було виконувати, а яка була не під силу Відділам УККА на місцях, бо у кожному Відділі справі могли присвятитись лише двоє-троє людей у вільний від праці час. Для виконання ж цієї роботи в повному обсягові, для відповідної інформації та пропаґанди в окремих місцевостях, необхідний не десяток, але — в більших осередках — навіть десятки людей. На короткий час, — але багато людей. Щоб охопити, а часто й знайти тих наших громадян по фабриках, по фармах та закутках великої й широкої Америки, що, в процесі життя, залишаючись українцями, відійшли від біжучих завдань та інтересів української справи.

В цім — основна проблема.

Чи можливо її вирішити? Розуміється, можливо! Вона зовсім не належить до невирішальних. Але, як кожна поважна справа, вона вимагає праці, терпеливости, ідейности, посвяти. В цій справі зір наш звертається вбік нашої молоді. В кожній місцевості маємо її подостатком. Ми сказали б, в її руках, в її добрій волі лежить вирішення цієї життьової проблеми загальнонаціонального значення. Знаємо, що вона, молодь наша, теж працює, але все ж вона має значно більше сили і енерґії, ніж старші люди — і саме вона повинна взяти на себе вирішення цієї основної справи, — охоплення всієї — принаймні свідомої — маси українців у своїй місцевості. Коли молоді та охочих громадян набереться більше, то ціле завдання навіть не буде аж таке трудне і обтяжливе.

Але є одна передумова: цією справою притягнення чи поновлення участи в УНФОНДІ десятків тисяч людей треба перейнятися! Успіх цієї акції знаменував би рішучий перелам у поставі цілого українства по цей бік залізної заслони. Перелам — з далекойдучими наслідками. Це — була б революція в нашому еміґраційному житті, — відгук нашої молоді на події на Сході Европи і в СССР. Правда, там молодь накладає своїм життям і жертвує свою кров! Тут — цієї жертви не вимагається. Тут потрібна лише маленька жертва працею, отой „героїзм буднів", до якого кликав молодь Тома Масарик, — підкреслюючи, що тільки „героїзм буднів" забезпечує і утривалює здобутки великих революцій...

З пошаною до Вас

Віктор Приходько

Ню Йорк, 14 січня 1957 року.

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ФОНД „ВЕСЕЛКИ"

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд і передплату дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 20.

	Передплата	Пожертва	Разом
В. Гіряк, Торонто	4.00	6.00	
Е. Коник, Когове	4.00	5.00	
Р. Панас, Клівленд	4.00	1.00	
В. Тустанівський, Дітройт	4.00	1.00	
о. І. Чумак, Филаделфія	4.00	1.00	
Л. Яськів, Елизабет	4.00	1.00	
М. Вишатицький, Нюарк	4.00	1.00	
В. Свириденко, Трой	4.00	1.00	
Т. Демянчук, Торонто	4.00	1.00	
І. Чопко, Елмайра	4.00	1.00	
З. Юрків, Торонто	4.00	1.00	
П. Машталяр, Торонто	3.00	2.00	
А. Сава, Прері ду Шєн	3.00	1.00	
І. Басараб, Бріджпорт	3.00	1.00	
І. Фулик, Рачестер	1.00	2.00	
М. Ґурак, Клівленд	1.00	1.00	
Ґ. Секерзіцький, Гемптон	1.00	1.00	
П. Баранецький, Ню Йорк	1.00	1.00	
С. Ференц, Джерзі Ситі	1.00	1.00	
А. Зорівська, Ансонія	1.00	1.00	
П. Бріський, Джерзі Ситі	1.00	1.00	
С. Гарбач, Когове	4.00		
К. Погонець, Клівленд	4.00		
І. Турянський, В. Орендж	4.00		
А. Гадчак, Шикаґо	4.00		
І. Билен, Балтімор	4.00		
С. Пелех, Клівленд	4.00		
М. Гнатик, І. Шикаґо	4.00		
М. Демянковський, Филаделфія	4.00		
В. Шембель, Бінґгемтон	4.00		
П. Цибуляк, Відд. 427	4.00		
М. Леник, Відд. 379	4.00		
С. Михайлишин, Балтімор	4.00		
Х. Осадца, Ню Йорк	4.00		
Н. і Р. Скробко, Лос Анджелес	4.00		
І. Буртик, Пасейк	4.00		
З. Круцько, Вінніпеґ	4.00		
Л. Гречаник, Ренселер	4.00		
С. Стадник, Шикаґо	4.00		
В. Карпюк, Парма	4.00		
П. Дудко, Ферфілд	4.00		
Н. Хмілевська, Генритон	4.00		
К. Ших, Стефорд Спрінґс	4.00		
С. Салик, Ню Йорк	4.00		
І. Вірт, Джерзі Ситі	4.00		
М. Росляк, Едмонтон	4.00		
Е. Мінчак, Честер	4.00		
Д-р Б. Лончина, Стубенвіл	4.00		
Б. Остапок, Маямі	4.00		
М. Сухарчик, Елирія	4.00		
М. Хитра, Елизабет	4.00		
Т. Юрчак, Салем	4.00		
П. Горбовий, Шикаґо	3.00		
М. Ляшенко, „	2.00		
Л. Лесик, Клівленд	2.00		
Р. Падковський, Балтімор	2.00		
Д. Ліщинський, Нюарк	2.00		
В. Ткачук, Нюарк	2.00		
М. Барилка, Лейквуд	2.00		
І. Малець, Ню Йорк	2.00		
А. Питляр, Нюарк	2.00		
О. Шараневич, Карнеґі	2.00		
Т. Чорнописький, Рачестер	1.00		
С. Пущик, Елмвуд Парк	1.00		
Г. Нагайко, Ню Йорк	1.00		
Н. Джулік, Трентон	1.00		
М. Костинюк, Річмонд	1.00		
П. Стасів, Толідо	1.00		
А. Курах, Йонґставн	1.00		
І. Кривенко, Трентон	1.00		
С. Копець, Норвіч	1.00		
В. Бабський, Бруклин	1.00		
С. Дацюк, Шикаґо	1,00		
І. Мурінка, Авбурн	1,00		
П. Бернацький, Филаделфія	1.00		
С. Шабатура, Трентон		5.00	
М. Галькевич, Стретфорд		5.00	
М. Еском, Менвіл		4.00	
Д. Кефор, Покіпсі		4.00	
П. Бойко, Шикаґо		3.00	
Д. Мачалаба, Клівленд		3.00	
Е. Бехметюк, Бруклин		2.00	
В. Замойський, Торонто		2.00	
І. Шевчук, Бруклин		2.00	
В. Декан, Ферв'ю		2.00	
К. Репа, Шикаґо		2.00	
Ю. Грицай, Амстердам		2.00	
І. Назаренко, Елизабет		2.00	
Н. Пуґатшев, Вашинґтон		2.00	
Ю. Корбило, Бруклин		2.00	
А. Старко, Дітройт		2.00	
Ю. Манастирський, Аліквіпа		2.00	
М. Когут, Відд. 293		2.00	
Г. Левко, „		2.00	
К. Зепко, „		2.00	
В. Пулк, „		2.00	
В. Коваль, Финікс		1.50	
І. Гошко, Відд. 293		1.00	
С. Осередчук, „		1.00	
Б. Сольчаник, Нюарк		1.00	
Е. Дешко, Бронкс		1.00	
В. Волховський, Рачестер		1.00	
І. Вишневецький, Ню Йорк		1.00	
Н. Мороз, Филаделфія		1.00	
П. Головатий, Шикаґо		1.00	
А. Козира „		1.00	
І. Данківський, Филаделфія		1.00	
Т. Дигельний, Нюарк		1.00	
С. Присяжний, „		1.00	
М. Кулинич, Еджвотер		1.00	
А. Чубатий, Ню Йорк		1.00	
Г. Кулішка, Седл Брук		1.00	
В. Думяк, Бронкс		1.00	
П. Лучків, Шикаґо		1.00	
Б. Литвинишин, Шикаґо		1.00	
М. Кірчов, Джерзі Ситі		1.00	
І. Паславський, Филаделфія		1.00	
І. Проскура, Монсей		1.00	
І. Стороняк, Бруклин		1.00	
С. Бляховський, Честер		1.00	
М. Еванко, Фармінґтон		1.00	
М. Гумницький, Ютика		1.00	
М. Осідач, Ню Йорк		1.00	
М. Кораль, Рачестер		1.00	
М. Бендюк, Балтімор		1.00	
о. М. Мицишин, Стемфорд		1.00	
Ф. Фенканин, Пасейк		1.00	
Д. Козак, Балтімор		1.00	
І. Майдан, Ню Йорк		1.00	
Я. Волошин, Ню Йорк		1.00	
Н. Попадюк, Ранітан		1.00	
Е. Команишин, Шикаґо		1.00	
А. Андрушенко, Филаделфія		1.00	
І. Грод, Шикаґо		1.00	
М. Щурко, Нюбурґ		1.00	
В. Раковський, Дітройт		1.00	
Разом	$ 218.00	$ 126.50	$ 344.50
Раніше проголошено	$3,219.70	$2,638.90	$5,858.60
Разом все . . .	$3,437.70	$2,765.40	$6,203.10

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

ДОПОВІДЬ МАГІСТРА ПАВЛА ГРІЦАКА — „ЕСПАНСЬКЕ ДЖЕРЕЛО ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ 14 СТ."

Дня 25 листопада 1956 року на засіданні Чорноморської Комісії УВАН у ЗДА магістер П. Грицак прочитав доповідь про невивчене еспанське джерело 14 століття, яке має важливе значення для дослідження історії Галицько - Волинської держави. Написане між 1349 і 1375 роками незнаним на ім'я еспанським монахом - францісканцем, це джерело досьогодні відоме в 4 виданнях, далеко незадовільних з наукового боку. Найкраще з них — найстарше, що його зробив еспанський географ та історик Марк Хіменз де ля Еспада 1877 року. З істориків, що вивчали джерело, доповідач назвав Я. Бромберга, який саме звернув увагу на ті місця джерела, які подають важливі відомості з історії української держави того часу — Галицько-Волинської. Доповідач зазначив, що з українців вивчали це джерело д-р Р. Климкевич та він сам, й обидва опублікували наслідки своїх досліджень.

Далі доповідач коротко схарактеризував досліджуване джерело: це є опис усього знаного авторові світу. Автор описує всі країни так, начебто він їх особисто відвідав і назвав свою працю: „Книга пізнання всіх країн, ще є на світі." Цей авторів світ обіймає землі від Тибету до Ісляндії, від Західньої Африки до Скандинавії. Очевидно твердження, що начебто еспанський географ побував у всіх описуваних країнах, це тільки розв'язання стилю опису. Але напевне він був подорожником з великим досвідом, який збирав теж матеріяли шляхом опитування бувальців і з книжок.

Для історії України велике значення має та частина джерела, де говориться про Чехію та Польщу. Вона дозволяє детально розібрати авторову методу і встановити ступінь вірогідности авторових даних. В описі Чехії цікаве те, що автор зараховує до неї польські міста Гнєзно, Познань, Серадз і Нєшаву; ця, на перший погляд фальшива, інформація вказує на те, що автор мав до розпорядження дані про панування чеського короля Вацлава у Великопольщі, що було напереломі 13 ст., або знав, як францісканець, що *Польща належала до францісканської провінції — „Богемія"*. В обох випадках вірогідність авторових вісток очевидна. Далі йде опис Малопольщі, а саме, Кракова та Сандомира, при чому автор згадує і Холм, зазначаючи, що його мешканці православні. Врешті автор описує Польщу (вже третій опис!), заплутано, але в основному вірно: країна спирається на річкову систему Висли, яка сполучає Краків з Варшавою, і т. д. Цікаво, що автор говорить про Краків, як про місто, де коронуються польські королі: перша коронація відбулась 1320 року, отже, ця вістка точна. З цього видно, що автор пильно збирав відомості, які часом не міг звести в одне ціле, тому вийшло три описи одної країни. Але всі вони по своєму вірогідні, тому інформації еспанця про Східню Европу треба брати поважно і його працю вважати важливим джерелом.

Після розгляду Польщі, еспанський географ переходить до її східнього сусіда, назвавши його „королівство „Львів, що його німці звуть „Лемберк". Він пише, що це королівство складається з п'яти міст-країв: Львів (в оригіналі Леон), Кіуа, Пасадіно, Тікез, Север. Доповідач ідентифікує Кіуа, як Київ, Басадіно — Володомир (з застереженням), Тікез — Пинськ і Север, як лівобережні князівства Ольговичів. Автор твердить, що „королівство Львів" простягається від країни Литви до провінції Романія. Найцікавіша сторінка опису „королівства Львів" — це докладне означення території Галицько-Волинської держави. За Грушевським у нас прийнято вважати її територіяльно досить обмеженою, а з еспанського джерела виходить, що вона обіймає всі основні українські землі 14 ст. Де правда? На думку доповідача, еспанська „Книга пізнання" добре відбиває дійсний стан речей у Східній Европі. Ми не маємо жадних тогочасних даних місцевого походження, які дозволяли б остаточно розв'язати проблему, але є низка вказівок на те, що в другій половині 13 століття східні кордони Галицько - Волинської держави йшли Дніпром, де зустрічались з кордоном Чернигівського князівства. Чернигівські Ольговичі при кінці 1250-х років покинули традиційну ворожнечу з галицько-волинськими Романовичами і увійшли в тісний союз, закріплений подружжям, звернений проти литовців, а може й татар. Існує також і інший матеріял, який підтверджує дані еспанця. Це є так званий Літопис Виховця 16 ст., який теж говорить про землі від Волині по Брянськ, як єдине політичне ціле. Ще є записки Теогноста, Митрополита київського і всієї Руси, московської орієнтації, зроблені приблизно 1330 року, які говорять про заходи Теогноста заволодіти майном недавно померлого митрополита незнаного імени, який залишив по собі різні речі і боржників саме на такій території, яку еспанець називає „королівство Львів". Це значить, що ті землі були церковно об'єднані, що в той час могло бути, на тлі бурхливої історії Галицької митрополії, тільки в наслідок якоїсь форми політичного об'єднання.

Щодо розтяглости Галицько-Волинської держави від Литви по „Романію", то доповідач розуміє під останньою Візантію, чи радше те, що на той час від неї залишилось. Одначе цих даних не треба розуміти як натяк на безпосередній кордон між Галицько - Волинською державою і Візантією. Швидше треба думати, що політичний термін, популярний тоді в Західній Европі, заступив географічний і щи „Романія" це взагалі Балканський півострів. Таким чином положення Галицько - Волинської держави в східньо - европейському просторі означується дуже чітко і згідно з іншими незалежними даними.

Отже вага досліджуваного еспанського джерела для української історії дійсно велика: завдяки йому довідуємось, які саме були дійсні кордони Галицько - Волинської держави, бачимо її загально - український характер. Це має особливе значення для історії української націогенези, бо історія України, в сьогоднішньому стані, описує „розкидані члени" і не з'ясовує яким чином, при відносному бракові політичної єдности, утворилася єдина українська нація.

Після доповіді відбулась дискусія

Н. Н.

Вояки Краєвої Ґвардії мусять відбувати шестимісячний вишкіл

Вашингтон. — Команда армії повідомляє, що починаючи з 1-го квітня цього року вояки Крайової Ґвардії мусять відбувати шестимісячний активний вишкіл, — подібно як і всі інші резервісти армії. Армія повідомляє, що це зарядження видано в тій цілі, щоб піднести бойову здатність вояків. Досі 6-місячний вишкіл мусіли відбувати тільки ті юнаки, які в віці 17—18½ року зголосилися були до служби в резерві, а після того вони ще мали доповнювати вишкіл під час ферій і при кінцях тижнів впродовж 7½ року, як це вирішував закон про організацію резерви з січня 1955 року. Згідно з новим зарядженням ті юнаки-вояки резерви відбуватимуть додатковий вишкіл тільки впродовж 4 років і 6-ох місяців. Вояки, покликані до повної дворічної служби, мусітимуть належати до резерви впродовж дальших двох років і тоді будуть ще додатково вишколювані.

„Як мусітимемо воювати — то ми готові" — каже секретар армії

Филаделфія, Па. — Секретар армії Вілбер Б. Брокер заявив на пресовій конференції в рамках армійської виставки в фірмі „Ґімбелс", що плян президента Айзенгавера в справі оборони Середнього Сходу зовсім не свідчить про те, що ця країна хоче розпорошувати свої збройні сили по всім усюдам, але „як змусять нас до війни, то ми до неї готові". Хоч СССР і його сателіти перевищують ЗДА і їх союзників щодо числа вояків у відношенні як 3 до 1 то ця країна „не буде пасти задніх на випадок небезпеки", — твердив секретар армії. На цій виставці було присутніх коло 300 військових і цивільних провідників із району Филаделфії. Виставка називалася „Операція Пілот" і призначена на те, щоб запізнати громадян із зброєю для армії та осягами армії в ділянці оборони.

Кіфовер вніс законопроєкт проти торгівлі дітьми

Вашингтон. — Сенатор Естес Кіфовер вніс законопроєкт, згідно з яким за продаж дітей на міжстейтовому чорному ринку мали б карати не стейтові тільки федеральні суди. Кіфовер заявив в Сенаті, що злочинці з-під чорної зірки ведуть широку торгівлю дітьми - немовлятами, яких продають в ціні від 500 до 10,000 долярів тим бездітним подружжям, які хочуть їх адоптувати. Оборот з того „чорного ринку" річно виносить коло 15,000,000 долярів, бо продається кожного року пересічно по 160,000 нешлюбних дітей. Згідно з законопроєктом сенатора Кіфовера за продаж дітей мали б карати тюрмою до п'ятьох років і гривною до 10,000 долярів. Минулого року Сенат ухвалив був подібний закон, але Палата Репрезентантів над ним не голосувала.

ЗДА продають Бразилії харчів за 138 мільйонів долярів

Вашингтон. — Секретар рільництва Езра Тефт Бенсон підписав торговельний договір із бразилійським амбасадором Амаралом Пейхотом, згідно з яким Бразилія закупить в ЗДА харчів на суму 138,700.000 долярів. Ця трансакція відбулася згідно з законом, який дозволяє чужій країні заплатити за надвишку американських харчів не долярами тільки своєю власною валютою. ЗДА зужиють цю бразилійську валюту на економічну, військову або якусь іншу допомогу тій країні, яка купила американські харчі. Бразилія має купити в ЗДА 1,800.000 метричних тонн пшениці, 15.000 метричних тонн смальцю та молочних продуктів і 4.000 тонн рослинних товщів. ЗДА заплатять 19,000.000 долярів за перевіз цих харчів до Бразилії, але ту суму зверне бразилійський уряд у своїй валюті.

● 28-річна Гелен Дей Стівенсон з Оберліну, Огайо, яка 19-го січня має одружитися з губернатором Ню Джерзі Робертом Майнером, на пресовій конференції хвалилася весільними подарунками. Від нареченого вона дістала перстень із діямантами, срібну столову заставу в стилі королеви Єлисавети і чайний сервіс. Кузен нареченого прислав їй електричний коц на подвійне ліжко.

ВСЯЧИНА

НАЙБІЛЬША НЕБЕЗПЕКА ВІД ПОЛІО — ЦЕ БАЙДУЖНІСТЬ ГРОМАДЯНСТВА

Секретар здоров'я, виховання і добробуту Маріон В. Фолсом закликає громадянство, щоб використало велику скількість вакцини д-ра Солка та защепилося проти поліо. Коли недоставало вакцини, тоді вся преса писала про те, що каже Фолсом, а тепер тільки байдужість громадянства може бути небезпекою від цієї недуги, бо триразове щеплення вакциною Солка вповні забезпечує проти тієї небезпечної недуги.

„ПОЕТА НЕ МОЖНА КУПИТИ, АНІ ПРОДАТИ"

Минулорічну нагороду Американської Академії Поетів в сумі 5,000 дол. дістав 72-річний лікар поет д-р В. К. Вільямс Карлос з Рутерфорду, Н. Дж. Довідавшися про признання цієї нагороди, лікар - поет сказав у телефонічному інтерві з журналістами: „Я мусів працювати як лікар, щоб заробити на життя (що я не дуже люблю), але я люблю писати поезії, і так воно доповнювалося, бо поета не можна ані продати ані купити". Д-р Вільямс пішов на емеритуру 6 років тому, бо був хворий, але він постійно працює і пише поезії, бо його голова працює і він думає. „Нахил до писання — це немов недуга, якої не можна вилікувати", — каже нагороджений поет.

Посмертні Згадки

МАРІЯ ТИМКІВ, членка Відд. 130 УНСоюзу Б-ва св. Володимира в Ню Йорку, упокоїлась в Бозі по довгій і тяжкій недузі 16-го грудня 1956 р. Покійна уродилась в селі Верещиці, пов. Самбір, Україна. Полишила в смутку дві дочки, Маргариту і Анну, 17 внуків і 6 правнуків. Похорон відбувся 19-го грудня з дому жалоби до грек.-кат. церкви, а відтак на цвинтар в Hempstead. — В. Її П.!

Гр. Лучанко, секр.

ГЕРАСИМ ЯМКОВИЙ, член Т-ва ім. Є. Коновальця, Відд. 240 УНСоюзу в Клівленді, О., помер 8-го січня 1957 р. на 64-му році життя. Покійний був добрим громадянином, мужем й батьком. Брав активну участь в житті Укр. Громади. Залишив в смутку дружину, доньку і зятя. Похорон відбувся 12-го січня, з церкви св. Володимира на місце вічного спочинку. — В. Й. П.!

Управа Відділу

МАРІЯ КОБИЛІНСЬКА, членка Б-ва св. Арх. Михаїла Відд. 213 в Байон, Н. Дж., померла по короткій недузі 10-го січня 1957 р., в 68 році життя. Покійна родилася 1889 р., в селі Григорів, пов. Рогатин, Зах. Україна. До У. Н. Союзу вступила 1918 р. Була доброю членкою і взірцевою мамою. Покійна полишила в смутку мужа, 3 синів, 3 дочки і 10 внуків. Похорон відбувся 12-го січня з погр. заведення при участи Родини, Членів і Знайомих до Укр. Правосл. Церкви св. Софії, а відтак на цвинтар Arlington, N. J. — В. Їй П.! В. Їй П.!

А. Басараб, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, О. — Т-во Пресв. Марії Відд. 112, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го січня по 3-ій і 4-ій Службі Божій в церковній залі. Всі члени повинні прийти і вплатити свої залеглості. — А. М. Купер, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка 42-го Відд. повідомляє, що річні загальні збори відбудуться в неділю, 20-го січня, о год. 2-ій по пол., в УНДомі, 237 Говп Еве., буде звіт уступаючої Управи і вибір нової на 1957 рік. На Заг. Збори повинен прийти кожний член, хто не прийде на збори підлягає карі, яка є визначена статутом. Всі ті члени, що не опустили ані одного разу зборів будуть винагороджені в сумі 10 дол., якщо така ухвала перейде. Неприсутні члени управи підлягають карі 5 дол. — Ф. Гулька, предс.; П. Головачук, фін. секр.; В. Новацький, кас.; В. Марущак, рек. секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — С-во Благовіщення Відд. 125 повідомляє, що на річних зборах вибрано уряд на 1957 рік: А. Стим, предс.; М. Гриньків, заст.; П. Яворська, кас.; О. Горох, рек. секр.; І. Подола, фін. секр.; контрольна комісія: А. Кикта, З. Сокологорська і З. Стравняк; опікуни хорих: О. Войтович, П. Ґенюк, Є. Оливко. Зі скромних приходів Відділу дано $100.00 на будівельний фонд парафії св. Йосифа. З нагоди річних зборів рішено переслати жертви на українську школу св. о. Миколая, діточим садкам в Німеччині через ЗУАДК, УКК, на „Сиротинець" у Филаделфії. Збори переводила Р. Сидорик, секретарювала О. Горох. Слідуючі збори відбудуться в неділю, 20-го січня, о год. 1:30 по пол., при 845 N. Western Ave.

КЛІВЛЕНД, О. — Т-во Запорозька Січ Відд. 251 повідомляє, що річні загальні збори відбулися 23-го грудня 1956 р. Нова Управа на 1957 рік в такому складі: Козир, предс.; Юнич, заст.; Д. Шмаґала, фін. секр.; М. Задойний рек. секр.; контрольна комісія: Гавриляк, Довганюк, Анна Кирик; комісія хорих: Істсайд: Филипишин, Вестсайд: А. Юха, Савтсайд: Карась, Бруклин і Парма Юнич; до Злуч. Укр. Організацій вибрано делеґатом Задойного.

● РОЗШУКИ ●

ХТО знав би місце замешкання родини Володимир і Марія КУЛИК, родом з Копичинець, Галичина, що тепер живуть правдоподібно в Шикаго, — або вони самі, — просимо подати їхню адресу до:
MYKOLA BILAN
226 E. 3rd St., New York 9, N. Y.

Пошукую сина Василя Василевича Штиленка, який служив в російській армії і був в Зах. Україні в місті Броди. Від 1941 р. не маю жадної відомости про нього. Хто знав би про нього або він сам, прошу писати на адресу: Wasyl Sztylenko, P. O. Box 663, Bourlamaque, Que., Canada.

Пошукую ЯКОВА УСИКА із Калатинця, маю відомості із дому, та хто є із Галаївчан. Заграничні газети прошу передрукувати. Писати на адресу:
MICHAIL CHEROIM
8943 University Avenue
Chicago 19, Illinois

МИКОЛА ПАХОЛКІВ, повіт Чортків, село Р. Листи до відібрання від сестри з України. Писати на адресу:
S. P. STEPPA
55 Cecil St., Toronto Ont., Canada

ТАРЗАН, ч. 3802. На злому шляху

Викликаний вітром дощ сік мавполюдину, яка намагалася втримати тратву неушкоджено.

Але в лютому подуві вітру нагло зламалася щогла, змітаючи вітрило і всі запаси в кипучий океан.

Після того шторм так само швидко втишився, як і надійшов, залишивши Тарзана без харчів і води.